



**ELS
PORTS
NATURA
I ART**

Foto © Nil Nebot

Els Ports.
Natura i Art (7a Edició)

2022



Els Ports. Natura i Art 2022 (7a Edició)

Diumenge 15 de maig, 9:30 h-13:30 h

Un matí d'intervencions artístiques contemporànies al Parc Natural dels Ports, on natura i art dialoguen, tot proposant una reflexió sobre la relació que mantenim amb la primera.

Una passejada de diumenge al matí en forma de proposta artística, en la que les iniciatives culturals situades habitualment a les ciutats es desplacen fins a la Catalunya d'interior.

Adreçada a qualsevol edat, l'activitat consisteix en una sortida amb els mateixos artistes per l'itinerari dels Estrets i els voltants del Mas de Lliberós (de 6 km i dificultat baixa), a Horta de Sant Joan (Terra Alta). Durant la mateixa anirem trobant les diferents intervencions d'instal·lació i performance.

“Els Ports. Natura i Art” planteja una relació intimista amb el paisatge i una revaloració del mateix mitjançant la intervenció artística en forma d'obres efímeres concebudes des de la perspectiva de l'art contemporani. Una aposta pel respecte i la conservació del medi natural en un moment històric crucial, tant pel que fa al qüestionament del model de creixement econòmic propi de la societat occidental, com de la greu crisi mediambiental.

Les intervencions proposades són completament ecològiques, efímeres i respectuoses amb el medi ambient, no produint cap alteració sobre el seu funcionament, passant per la supervisió tècnica del Parc Natural dels Ports abans de la seva autorització.

ARTS VISUALS

Vicent Matamoros Anglès (Alcanar, Montsià)

Olga Olivera-Tabeni (Bell-lloc d'Urgell, Pla d'Urgell)

Nil Bartolozzi (Vespella de Gaià, Tarragonès)

Roser Oduber (Calders, Moianès)

DANSA, PERFORMANCE i INSTAL·LACIÓ

Vera Livia García (Barcelona, Barcelonès)

Organitza: Lo Pati-Centre d'Art-Terres de l'Ebre i Associació Cultural EPNiA

Amb el suport de: Ajuntament d'Amposta, Ajuntament d'Horta de Sant Joan, Generalitat de Catalunya-Departament de Cultura, Diputació de Tarragona, Òmnium Cultural-Terres de l'Ebre, Consell Comarcal de la Terra Alta, Parc Natural dels Ports, Alberg Els Oliverers, Centre Picasso d'Orta, Servei Educatiu de la Terra Alta.

Els Ports. Natura i Art és un certamen d'intervencions artístiques contemporànies i efímeres en un indret del Parc Natural dels Ports.

En aquesta 7a edició, el projecte proposa una passejada matinal pels Estrets d'Arnes i el Mas de Lliberós. Durant el recorregut de sis quilòmetres, es podran contemplar instal·lacions i performances en les quals es planteja un diàleg reflexiu entre l'art i la natura.

Totes les intervencions estan concebudes amb un esperit efímer i amb l'objectiu que el públic pugui interaccionar amb els creadors i creadores de les obres i acostar-se a l'entorn a través de la seva mirada.

Salomé Mulet. Parc Natural dels Ports.

Fotografia: Procés de creació de l'obra de Nil Nebot per a la convocatòria de 2021. Pigments: terres i aigua, sense utilitzar aglutinants.



VICENT MATAMOROS (Alcanar-Mont-roig del Camp, Tarragona)

Micropaisatges sonors (Instal·lació).

Una invitació a l'escolta atenta i profunda, a atorgar al sentit de l'oïda el seu valor primigeni. La natura ens parla.





NIL BARTOLOZZI (Vespella de Gaià, Tarragona)

Part 1 “LA PEDRA EN EL CAMÍ”

Part 2 “GAUDI DEL SILENCI” (Happening).

L’impromptu suggerit per l’entorn desemboca en una paraula, escrita en un full, que amb el temps esdevindrà poema col·lectiu.

Fragment del poema participatiu creat entre 111 persones al parc natural dels Ports.

Obra artística ‘gaudi del silenci’ en l’esdeveniment “Els Ports. Natura i Art 2022 (7a Edició)”.

<https://www.instagram.com/reel/CgY5m9aDXTP/?igshid=MDJmNzVkMjY=>





OLGA OLIVERA-TABENI (Bell-lloc d'Urgell, Lleida)

Retrate de Fernande (Instal·lació i acció)



Color ocre, que està per arreu, en l'obra, el Retrat de Fernande de Picasso, que va inspirar aquest treball. I està també en aquest paisatge, en aquesta terra, i en aquestes pedres...

I venia aquí amb una pregunta que em feia, o com en una mena d'hipòtesi acadèmica, però alhora estranyadament artística...

La pregunta era: Hi va haver veritablement, alguna influència entre els colors del paisatge de l'Horta de Sant Joan i l'obra picassiana?...

I de manera més generalista, volia també pensar, plantejar-me, com el paisatge pot acabar influint l'obra d'un artista... Tal vegada com la del burgès del segle XIX, que des de la ciutat s'atansava a l'entorn rural, atrapat per la idea romàntica, pel sublim de Burke i tota la tradició que venint de Friedrich, i aquella obra del mar de boira, i acabava en les expedicions muntanya amunt. Des d'aquella concepció que neix en la Renaixença catalana, de l'excursionisme de finals del XIX i principis del XX, on urbanites iniciaven ascensos a cims on fins aleshores ningú havia trepitjat mai. A partir de llavors, pintors, artistes i poetes van començar a interessar-s'hi. I com feu Picasso, en la seva primera estança, entre el 1898 i el 1899, quan, es va passar junt amb el seu amic Pallarès, uns dies dins d'una cova, a la muntanya de Santa Bàrbara, i després un mes, aquí als Ports, vivint ambdós com autèntics bons salvatges en un habitatge troglodita. L'experiència devia ser colpidora, i més sobretot per un home de ciutat com ell era. Vivint com homes primitius, en aquest art, que podríem dir, mira a la prehistòria.

Durant la prehistòria, és de fet, l'únic moment en què hi ha una relació del tot autèntica i verdadera de l'home amb la natura, d'aquí se'n deriva la seva màgia. En la resta dels períodes, la història ha vingut sempre marcada pel seu allunyament progressiu.

Clar que la fascinació per les altes muntanyes i els pedruscalls, ve marcada també des de la tradició cristiana. I això em recorda aquell ermità que un dia va decidir viure a tocar del cel, com Simó del desert, o Simó l'Estilita, allà dalt ben amunt, en una muntanya que se la coneix com al Sant Quiri. En una petita caseta-ermita que devia tenir la mesura d'un llit, poc o més, i que va morir allí mateix tot congelat, en un dur hivern d'aquells d'abans. L'ermità en deixava una tràgica nota que deia: "No puc aguan-

tar més aquí dalt, literalment em moro de fred"...

Altes muntanyes, i camins, i vies obertes, abans mai xafades, perquè per la gent de muntanya els cims eren llocs perillosíssims... I a cops, ni tan sols tenien nom, bé fins que no s'hi van atansar els primers alpinistes. Sempre habitades per éssers i esperits malèfics, per dimonis i bruixes. Bruixes com les que diuen hi havia a Favara de Matarranya, i més avall a Godall i Tortosa. O les d'Arnes, les que foren acusades el 1547 per Joan Malet, conegut com el primer caçador de bruixes.

Vermell. Òxid de ferro, almagre, roig òxid, color de la sang, roig neutre, roig blavós... Rojos que estan al cos de Fernande, i, que estan també aquí, als ports. Color que m'atreu -us ho he de dir- des d'aquelles muntanyes vermelles, que entre Gerri de la Sal, travessen fins més amunt del Coll de Creus, passant per Banyeres, Sauvanyà i pel Coll de Mu, on hi ha una antiga pedrera avui clausurada, on he estat treballant aquest passat hivern; o pel nom de la casa de la família de Gramós, Cal Roi -roig en pallarès.

Diuen que Picasso es va inspirar en tot aquest paisatge, en aquesta muntanya de Santa Bàrbara com Cézanne en la de Sainte Victoire. O en aquests ports d'Horta amb les roques d'en Benet, parcialment vermelles, i grises, i negres i ocres... I que després, estic convençuda com el paisatge impregna la totalitat de la seva obra, en fos pintura o no de paisatge.

Però també us ho he de dir, el neguit que em ve, en pensar en el gran mite de Picasso. Es tracta una reflexió en veu alta, no absent de fricció, de neguits i contradiccions.

Pensar en aquell geni masculí, i que és, tal vegada l'artista més reconegut del món, amb l'obra més visitada, i amb el gran marxandatge que se n'ha fet de tot plegat, o amb la relació totalment absent, nul·la, que té Picasso en l'art contemporani. O com la història a venut aquest personatge en detriment d'altres, o que n'ha dit d'ell, sense tenir massa en compte el que Jacques Ranciere ens diu, que el real és sempre objecte de ficció, i, per tant, és interpretable, és a dir que no hi ha veritat absoluta en cap dels àmbits i,

tampoc en l'històric.

I sobretot, el que em neguiteja més és pensar amb l'artista misogin, alhora que maltractador, i que truncaria la vida d'unes quantes dones artistes, com Dora Maar, reconeguda fotògrafa surrealista. Però també del maltractament psicològic i físic rebut. I com Marie-Thérèse com Jacqueline Roque, van acabar suïcidant-se. Això no obstant, alhora, aquest maltractament, va més enllà de la seva vida privada, i es fa visible en la seva obra, convertint les dones en monstres escabroses o éssers terribles, i antropòfags... Marina Picasso, neta del pintor, narra la forma en què es relacionava el seu avi amb les dones, "les sotmetia a la seva sexualitat animal, les domesticava, les encisava, les devorava i les esclafava en els seus llenços". Però no sols això, diuen que, una part important dels homes artistes del segle XX, són influïts d'alguna manera per Picasso i per aquesta malaltissa o insana relació entre masclisme, misogínia i genialitat.

Color verd. És el color del nas de Fernande, de l'ull esquerre, del cabell, del seu monyo ... Però també és el color de les fulles del fons, i de les plantes, aquestes que tant m'agraden!... Amagats en els ports i a través de les

roques i pedruscalls, i de tota una natura ruderal assalvatjada, hi han viscut tradicionalment les formes de la revol·ta, guerrillers, bandolers i maquis. Un rerepaís on era fàcil passar desapercebut, perdre's o quedar-ne fora de les formes oficials i oficioses dels sistemes, d'aquí en devia derivar el nom Ports. Vaig llegir un cop que el topònim en faria referència precisament aquests ports de muntanya de difícil accés. Una altra toponímia també ens dona pistes d'aquesta marginalitat viscuda, d'aquest estar fora de... Així trobem la moleta del Salvatge o el mas dels Ateos. Els Ports i les muntanyes altes de l'interior eren com el castell, amagatall dels guerrillers, el seu santuari, o lloc on descansar de les ferides de guerra. Entre matolls ruderals i roques, es feia imprescindible aprendre, però, a moure s'hi, en calia de fet una relació molt profunda entre home i natura, conèixer molt bé les barrancades, les rambles, les valls i costes, els congostos i escarpes, i els cingles...

Cal tenir en compte, això no obstant, que quan una cosa deixa d'estar al marge, amagada, es tendeix a anar eliminant el seu contingut.



I podríem continuar amb tants tons d'aquest paisatge, amb el negre per exemple, o amb els grisos també molt presents en la seva pintura, i en l'entorn... És com un escoltar els colors de la natura i de la pintura picassiana, com parar-ne l'orella, o la mirada si voleu... Tot això, ho vaig fer, primer, amb un lector de colors, que no fa altra cosa que una escolta, com el metge ho fa amb un estetoscopi. Partint des del quadre "El retrat de Fernande", des d'on en construïa la meua pròpia paleta, sols en base dels colors, però on també hi apareixia text per designar les diferents parts del cos, des del fons a la figura en sentit invers a la tradició pictòrica.

Era com la pròpia deconstrucció del Retrat de Fernande, i que, després la continuava amb aquestes seudopintures camuflades, camaleòniques, integrades de manera abstracta i efímera dins el mateix paisatge. Pintures, alhora que indicadors de camins, GRs que es perden en els emboscats... Que tal vegada ens poden recordar inscultures, inscripcions gravades en roca, que els entesos han qualificat de possibles "mapes".

Però ara, i abans d'acabar, i com en tota bona tesi o treball de recerca, voldria respondre a la pregunta inicial de l'hipòtesi, la que m'havia generat aquest projecte artístic, la relació entre el paisatge i l'obra picassiana. Connexió que sols he pogut copsar veritablement amb l'encontre directe amb aquest espai, amb la seva gamma de colors i formes. El lligam entre ambdós és quasi camaleònic, podríem dir que hi ha una fusió total i absoluta. La muntanya és convertida en dona i pintura alhora. O dona i muntanya són veritablement una sola, on ja no podem distingir on comença una i n'acaba l'altra. Com en una metamorfosi de formes i colors, o de rocallis i carn humana ... Baldassari conclou explicant que el cos femení es mineralitza, formant cristalls i plecs de formes agudes i triangulars.

I és tota aquesta relació amb la natura, el que en resulta interessant de l'obra picassiana.

Es tracta de fet d'una connexió quasi ancestral, una mica com la de la prehistòria, aquella que n'he parlat abans, i que va mantenir-se, almenys per aquí dalt, amb gent del territori, fins ben entrat el segle XX. Aquesta comunió entre els habitants i el mateix paisatge. Una complicitat perduda que hauríem de recuperar, tal vegada per replantejar-

nos el que va dir Silvia Federici, la necessitat d'una nova ruralització.

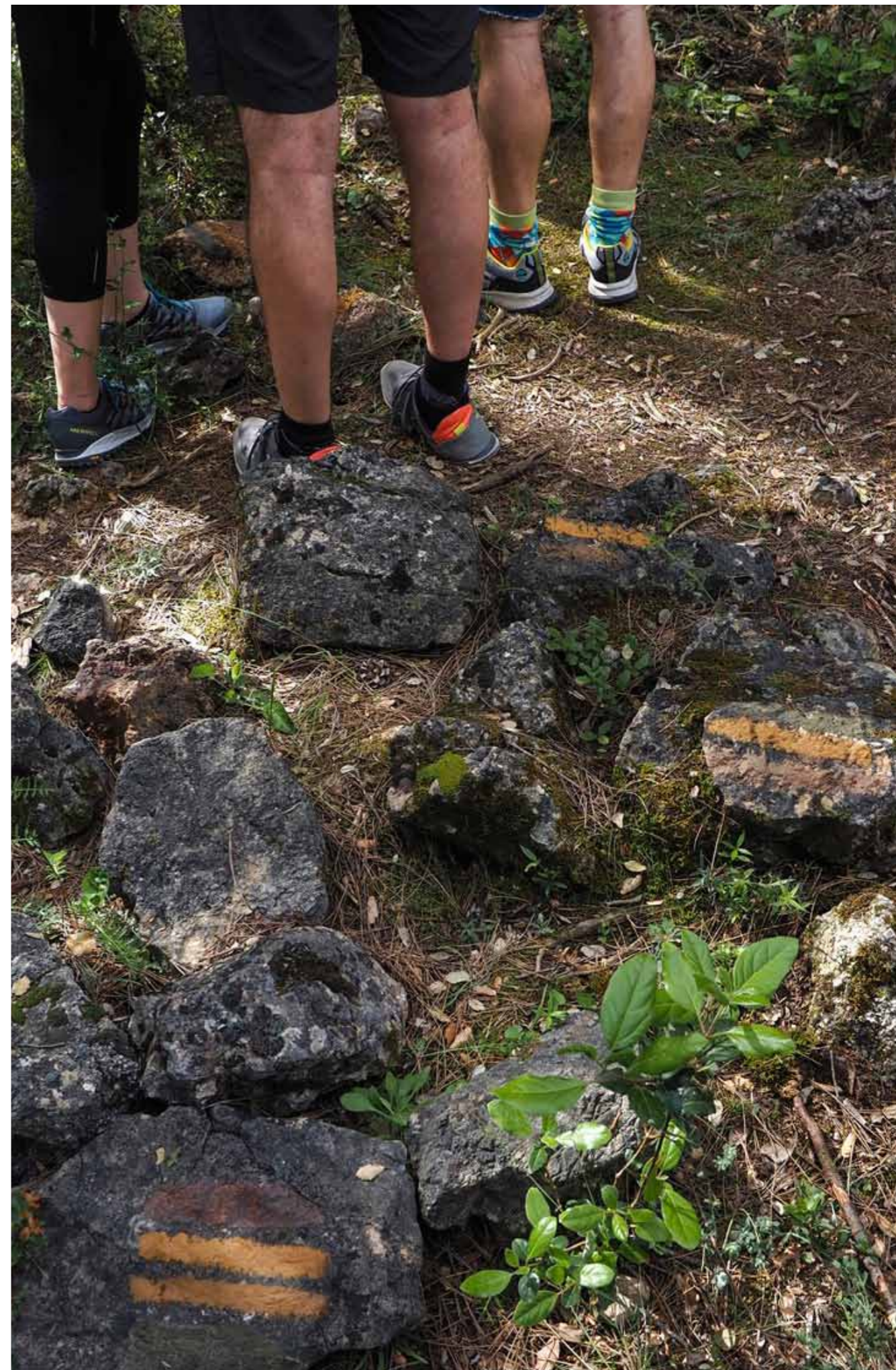
Però, no sols hi ha la influència en les formes de les roques, de les crestes... Sinó també en els mateixos colors. Diuen que l'artista es va quedar sense pintures, i que en va fer ús dels pigments naturals de la terra. Pigments que queden alhora plasmats en la mateixa toponímia. Des del blanc, que en el cas de les altes muntanyes podria fer referència al to de la pedra blanquinosa, o a les neus sempre perpetues. La Punta Blanca, la Font Blanca o el Cap de la Faixa Blanca, les tenim aquí ben a prop... Però també hi ha el verd, i el blau, com la del cim de Lo Blau aquí als mateixos Ports.

O el més abundant, el vermell, que sempre ha estat considerat el color per excel·lència, el de l'arquetip, argumentant que en moltes llengües la paraula 'vermell' és la mateixa que fa al·lusió al "colorado" castellà, o el que té color. I aquí, en aquest cas trobem el Coll de Ferrera, el Morral Roig o les covetes Roges...

Bé... No sé si em conciliaré mai amb Picasso, tot i haver fet aquesta deconstrucció en base de color d'aquest retrat de Fernande Olivier. En mi encara conviu, que voleu que us digui, aquesta contradicció insalvable. Tal vegada com artista contemporània, que li neguiteja i incomoda l'obra del geni, però alhora la del maltractador misogin... I ara penso que la dona-muntanya, no sigui la representació d'aquesta natura, quan a cops es torna salvatge i monstruosa, com quan una tempesta d'estiu posava fi a l'aventura dels ports, dels dos amics, Picasso i Pallarès, i en destruïa tota la seva producció artística.

No vull pensar malament, no sé, de fet que pensar...

Olga Olivera-Tabeni. Maig del 2022

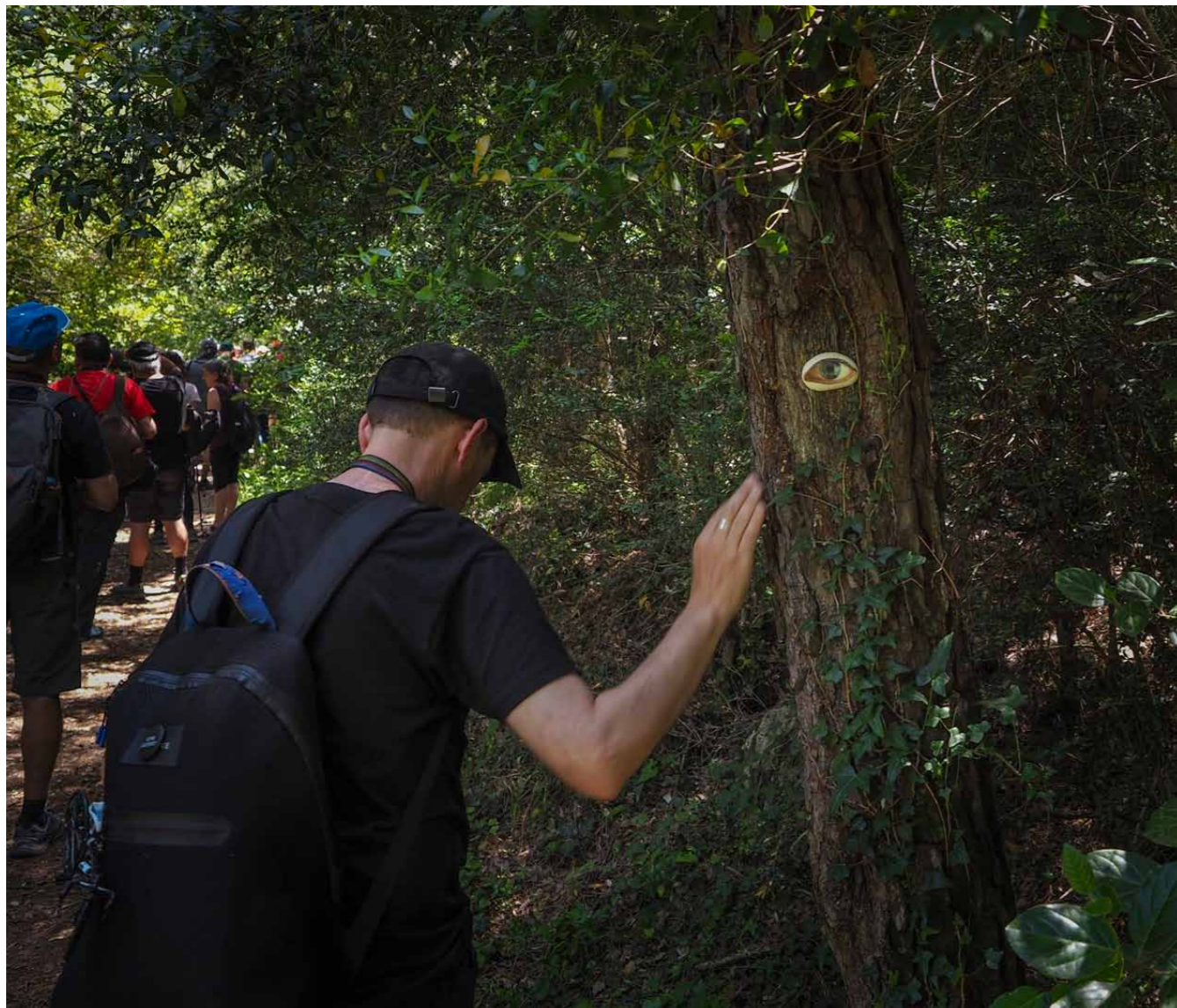




VERA LIVIA GARCÍA (Barcelona)

El eco de las Luciérnagas (Intervención/Performance).

Una crida d'atenció sobre alguns éssers minúsculs que estan desapareixent a conseqüència de l'activitat humana sobre el planeta.



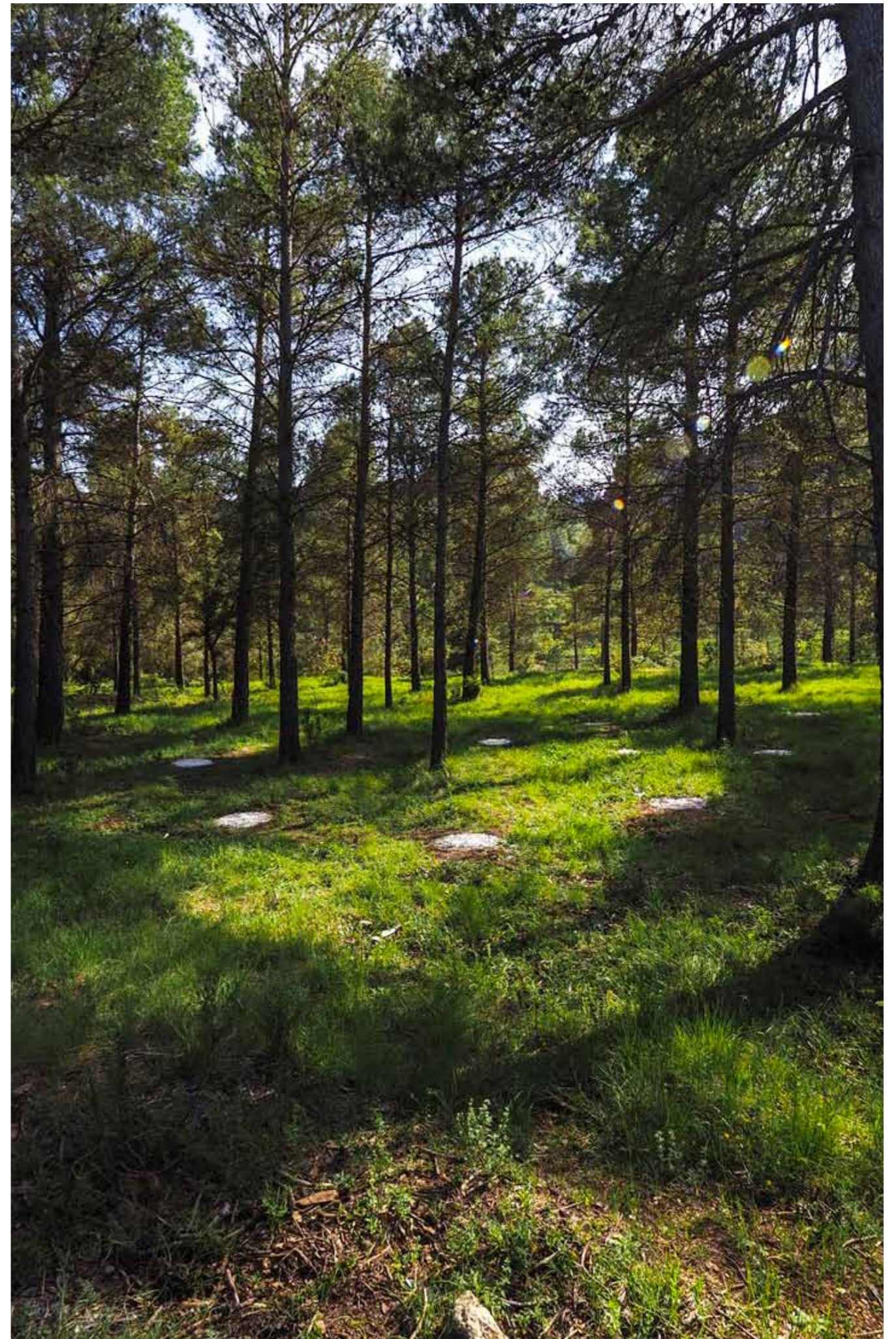




ROSER ODUBER (Calders, Barcelona)

Cercles de calç (Instal·lació).

La relació amb l'entorn, els seus usos i l'extracció de recursos, temes presents al llarg de la història de la humanitat, sigui als Ports o al lloc de procedència de l'artista.



El dia 18 de maig vàrem tancar la 7a Edició del cicle “Els Ports. Natura i Art” amb el projecte “Pedagògica”, el conjunt d’activitats educatives que les talleristes Judit Montañés i Noelia Bercet van portar a terme a l’entorn natural del Mas de Lliberós, a peu de les mateixes propostes artístiques. Van participar les escoles Montsagre d’Horta de Sant Joan, La Miranda d’Arnes, Fontcalda de Prat de Comte i La Gessera de Caseres, totes elles a la Terra Alta, situades geogràficament al voltant del Parc Natural dels Ports. 129 alumnes i 17 mestres ens han acompanyat aquest any.

I el diumenge 15 vam celebrar l’esdeveniment artístic amb la visita guiada, adreçada al públic que prèviament s’havia inscrit. Hem de valorar molt positivament el treball realitzat pels artistes, el seu discurs en relació amb aquest espai natural protegit i les sinergies que s’hi han produït entre les diferents obres, així com l’entusiasta resposta d’un públic fidel i atent. Aquest 2022 hem arribat als 165 inscrits (repartits en tres grups de visita), als que hauríem de sumar els mateixos artistes, els seus ajudants i l’equip organitzador, completant un total de 179 persones participant en l’activitat, el màxim assolit fins al dia d’avui.

Quedem molt contents d’aquests resultats que consoliden l’art contemporani “en-amb-sobre” la natura a la Terra Alta, així com les activitats educatives que n’associem.

“El gestor de proyecto nos recuerda que convivir en paz y armonía con la madre tierra es un don preciado que debemos cuidar con mimo y esmero. Así lo reconocieron todos los artistas invitados, que en sus intervenciones fueron totalmente respetuosos con el medio y, por decirlo de alguna manera, se dedicaron a resaltar sus dones”. (César Reglero. Facebook 16-5-22).

Artistes: Vicent Matamoros Anglès (Alcanar), Olga Olivera-Tabeni (Bell-lloc d’Urgell), Nil Bartolozzi (Vespella de Gaià), Roser Oduber (Calders), Vera Livia García (Barcelona).

Fotografies i suport logístic: Sebastià Masramon

Maquetació de la present memòria: Olga Olivera-Tabeni

Un projecte dirigit per Sergi Quiñonero



ELS PORTS NATURA I ART

Foto © Nil Nebot

Els Ports. Natura i Art (7a Edició)

WWW.LOPATI.CAT

ORGANITZA:

LO PATI
CENTRE D'ART
TERRES DE L'EBRE

ASSOCIACIÓ
CULTURAL
EPNiA

AMB EL
SUPPORT
DE:



Ajuntament d'Ampostà



Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura



Diputació Tarragona



ÒMNIUM
TERRAS DE VIBRE



Consell Comarcal
de la Terra Alta

Parc Natural
dels Ports

COL·LABORA:

els **univers**



servi
educatiu
de la terra alta